

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย : องสรภานอนันตพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีวิชา)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : พระสุธีธรรมาวุธ, ผศ.ดร., ป.ธ.๙, M.A., Ph.D.
- : พระมหาปราโมทย์ ปโมทโย, ป.ธ.๓, พธ.บ., M.A., Ph.D..
- : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ, ป.ธ.๙, พธ.บ.,อ.ม., Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๘/๑๑/๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของพระสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทย ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารกิจการของคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทย ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษา ภาระงานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ประกอบด้วย ๑) งานด้านการปกครอง ๒) งานด้านศาสนศึกษา ๓) งานด้านการเผยแผ่ ๔) งานด้านศึกษาสงเคราะห์ ๕) งานด้านการสาธารณูปการ ๖) การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเริ่มจากการวิจัยเอกสาร ต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาคำตอบที่ต้องการ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารและพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์อัครนิกายแห่งประเทศไทย อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธศาสนamahayanเรียกว่า “อัครยวาท” ในยุคต้นๆ นับถือกันอยู่ในประเทศแถบตอนเหนือของอินเดีย เนปาล จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม มองโกเลีย ไปจนถึงบางส่วนของรัสเซีย จุดเด่นของนิกาย อยู่ที่แนวคิดเรื่องการทำเพื่อบุญตนเป็นพระโพธิสัตว์และการสร้างบารมีเพื่อช่วยเหลือสรรพชีวิตในโลกให้เข้าสู่พระนิพพาน และแตงนิกายออกไปถึง ๔ นิกาย ได้แก่ ๑) นิกายศูนยวาทหรือ มหายิก ๒) นิกายวิชญานวาทหรือโยคจาร ๓) นิกายจิตอมตวาท ๔) นิกายพุทธตันตระหรือมนตรยานซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นวัชรยาน และพุทธศาสนานิกายมหายานที่เข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย นั้น ครั้งที่ ๑ ประมาณ พุทธศักราช ๖๒๐ ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๑๓๐๐ ครั้งที่ ๓ ประมาณ พุทธศักราช ๑๖๐๐ ครั้งที่ ๔ พุทธศักราช ๑๘๐๐ ครั้งที่ ๕ สมัยกรุงศรีอยุธยา จากชาวจีนที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย ครั้งที่ ๖ สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานีและต่อมาถึงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และได้รับการอุปถัมภ์จากทางราชการ พุทธศาสนานิกายมหายานได้เลื่อมไปจากประเทศไทยเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๙ แต่ความเชื่อถือบางอย่างอันเนื่องด้วยคตินิกายมหายานมิได้สูญหายไป ยังมีพิธีกรรมทางศาสนาคล้ายๆ จีน สืบเนื่องมาจากคณะสงฆ์เถรวาทหรืออัครนิกายในประเทศไทยไม่สามารถติดต่อกับคณะสงฆ์เถรวาทในประเทศเวียดนามได้สะดวกนักเพราะมีอุปสรรคด้านการเมือง ส่งผลให้แบบแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติ คลายความเคร่งครัดลงบ้างในบางอย่าง ขนบธรรมเนียมวัตรธรรมประเพณีต่างๆ ที่คณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทยประพฤติปฏิบัติล้วนเป็นพิธีที่สืบเนื่องมาจากศาสนาฝ่ายมหายานที่มี

อิทธิพลเหนือสยามประเทศมาก่อน ก่อนที่ประเทศไทยจะรับเอาพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้ามา ปัจจุบันพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้เช่นพิธีกึ่งเด็กซึ่งนับเป็นพิธีที่มีความสำคัญและนิยมปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต โดยได้รับการยกย่องให้เป็นงานพิธีหลวงครั้งแรก ในงานพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ซึ่งเป็นพระราชชนนีในรัชกาลที่ ๕ และได้สืบทอดเป็นประเพณีปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารกิจการของคณะสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์อนัมนิกายหรือพระภิกษุมีสถานะเป็นองค์กรทางศาสนาเทียบเท่ากับมหาเถรสมาคม ภายใต้การบังคับบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช โดยแบ่งการบริหารจัดการเป็น ๖ ด้าน ปัญหาและอุปสรรคของคณะสงฆ์อนัมนิกาย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและศาสนทายาทในการเผยแผ่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม การบริหารกิจการด้านการปกครอง เป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาองค์กรของคณะสงฆ์อนัมนิกายในภาพรวม คือ การขาดศาสนทายาทเพราะการลดลงของศาสนทายาท ไม่มีมาตรการแผนการ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่รัดกุมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในระยะยาว รูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในภาพรวม พบว่าต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นสากล ประกอบด้วย ๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง ๒) ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ ๓) ต้องมีวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกๆ ภาระงาน

Dissertataion Title : The Development of The Models of the Effective Management in Anamnikāya Saṅgha in Thailand

Researcher : Ongsorapananampoch (Phisit Thianbao/Sriwicha)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst.Prof.Dr. Phra Suthithammanuwat, Pali IX, M.A., Ph.D.

: Phramahaphramot Pamotayo, Pali III, M.A., Ph.D.

: Asst.Prof. Asst. Prof. LT. Dr. Lieutenant Bunjob Bannaruji, Pali. IX, M.A., Ph.D.

Date of Graduation : 28/11/2013

ABSTRACT

The purpose of this study of the development of the Models for the effective management of the clergy of the denominations of Anamnikāya Saṅgha in Thailand on three objectives:- 1) to study the present state and the problems in Anamnikāya Saṅgha in Thailand, 2) to study the problems and the obstacles toward the models of the administration in Anamnikāya Saṅgha in Thailand, and 3) to propose the models of effective administration of the clergy in Anamnikāya Saṅgha, in Thailand by studying the roles and the duties of six aspects:- 1) The administration, 2) The education, 3) The propagation 4) The public educational service, 5) The general affairs, and 6) The public affair.

This research is of the mixed one by using the document research data, which is to be used on the documentaries as well as the field-works to analyze the synthetic with data about the way of observation, interview, the talking group discussion and the workshop for the wanted answers according to the objective of this study, and for the development of the models for effective management of the clergy in Anamnikāya Saṅgha in Thailand.

The results of the study reveal that: Mahāyāna Buddhism is called “Ācariyavāda”, at the beginning age, which the people respect in northern India, Nepal, China, Japan, Korea, Vietnam, and Mongolia up to some parts of Russia. The prominent point of Mahāyāna Buddhism is the idea about the Bodhisatva’s practising the Perfections practice for helping the animals and the human beings in the world to attain the Nibbāna.

There are four schools of Mahāyāna Buddhism namely:- 1) Suññavāda or Mādhyamika, 2) Vijñānavāda or Yogācāra, 3) Citta-Amatavāda and 4) Buddhatantra or Mantrayāna which was at later time the Vajrayāna. Mahāyāna Buddhism came to Thailand at the first time about 620 B.A., at the second time about 1300 B.A., at the third time about 1600 B.A., at the fourth time about 1800 B.A. and at the fifth time in Ayudhya period by the Chinese People who migrated into Thailand, at the Sixth time in Thonburi period and Ratanakosin period in King Rāma IV who officially supported Mahāyāna Buddhism in Thailand in 1900 B.A., but some beliefs in Mahāyāna was not deteriorated. There was the religion ceremonies in Chinese Pattern.

The Vietnamese Saṅgha or Anamnikāya in Thailand cannot contact with Vietnamese Saṅgha in Vietnam. The Influence of religious culture on practice from the original place has been loosen down. All the cultures and traditions of Anamnikāya Saṅgha in Thailand were the ceremonies from Mahāyāna Buddhism that influenced over Thailand, before the Thai people would respect Theravāda Buddhism. Now, all the ceremonies such as the ceremony of Kong Tek, which has been the significant

ceremony and the practicing since the past time, have been the royal ones at the first time on the cremation of Somdej Phratersirintraboromrājinee, who was king Rama V's Mother up to now.

Regarding the problems and the obstacles toward the Models of administration of Anamnikāya Saṅgha in Thailand, it is found that the administration of Anamnikāya Saṅgha or Vietnamese monk has the status equal to the Council of the Elders headed by His Holiness, the Supreme Patriarch. The problems and the obstacles towards the models of administration of Anamnikāya Saṅgha in Thailand are of six types for example;- the shortage of the religious person to propagate the Dharma and the successors to maintain the lineage, the conservation of the tradition and the culture. The problem of administration is an important one in organizational development of Anamnikāya Saṅgha according to the overall views. The problems of the shortage and the lessening of religious persons to propagate Buddhism with the concise measure and the corresponding to the state of society at the long time is the important problem in developing the organizing. From the models for effective management of the Anamnikāya Saṅgha in Thailand in the overall image, it is found that Anamnikāya Saṅgha must have distinct and universal format as follows:- 1) The Saṅgha must have the research and must determine about the best way for the type of works 2) the Saṅgha must select and develop systematically the people 3) the Saṅgha must have the way of considering carefully about the working and 4) the integration between the executive person and the inferior person in every kind of works must be set up very well.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ก็ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์และธารน้ำใจจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ตลอดจนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาและการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาของทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่เมตตาอนุเคราะห์รับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้แก่ข้าพเจ้า คือ ท่านเจ้าคุณพระสุธีธรรมานวัตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาปราโมทย์ ปโมทโย ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ทั้งสามท่านได้ให้คำปรึกษา และให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ และช่วยตรวจข้อบกพร่อง ตลอดถึงการแก้ไขในส่วนที่บกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสำเร็จเป็นรูปเล่ม

ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ และอาจารย์ทุกๆ ท่าน ที่ร่วมให้คำแนะนำ ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือด้านเอกสาร และให้คำแนะนำปรึกษา ขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ที่เป็นบูรพาจารย์ทั้งหลายในอดีตที่ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จนเป็นแหล่งการศึกษาสรรพวิชาโดยเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนาที่เป็นคุณูปการแก่สังคมและมวลมนุษยชาติปัจจุบัน

ขอคุณความดีและบุญกุศลที่พึงบังเกิดมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้จงสำเร็จแต่ทุกท่าน ผู้ให้การสนับสนุนในการศึกษาทุกด้านรวมทั้งการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม และท้ายที่สุดนี้ ขอมอบคุณความดีและกุศลที่พึงบังเกิดมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีเหล่านั้น เป็นเครื่องบูชาพระคุณของบุพการีมีมารดาบิดาเป็นต้น

องสรภานอนัมพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีวิชา)

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕